

Hvorfor har de ikke talende busskilte?

En 23-årigs beretning om at være ordblind

Tekst: Randi Hedelund Nielsen

Foto: Christian Asbøl

HVAD STÅR DER? Jeg har tit spurg: »Hvad står der?« Ofte bliver jeg mødt af smil og hjælpsomme mennesker, men ikke altid.

Engang jeg skulle med bussen, var jeg ikke sikker på, om det var den rigtige bus, og derfor spurgte jeg buschaufføren:

»Kører den her bus til Aalborg?«

Han så ikke så rar ud og sagde:

»Det gider jeg simpelthen ikke svare på, du kan gå ud og se, hvad der står på bussen.«

Jeg blev provokeret og sagde:

»Hvad hvis man ikke kan læse?«

Han svarede:

»Ja, så skal man gå i skole igen!«

Min søster var med og blev rasende og sagde:

»Sådan en idiot!«

ORDBLIND. Jeg er nemlig visuel ordblind. Det er noget med hukommelsen, ikke sådan generelt, men når jeg skal huske, hvordan ordbillederne ser ud. Hver gang jeg ser et ord, må jeg stave mig igennem det, som om jeg aldrig har set det før.

Når jeg skal læse, går det så langsomt, at det er svært at få nogen sammenhæng i det. Jeg kan godt høre, hvordan bogstaverne lyder. Derfor kan jeg skrive noget, som med god vilje godt kan læses. Men

hvis bogstaverne ikke lyder, som de skrives, eller der er stumme bogstaver, har jeg et problem.

Når jeg skal læse små ord, bytter jeg tit helt om på bogstaverne, så jeg fx tror, der står *dan*, men der står *med*.

Når man er visuel ordblind, er der ikke store chancer for at blive bedre til at læse, fordi man ikke kan lagre ordbillederne i hukommelsen.

PLIGT OG RET. Buschaufførens reaktion gav mig en masse tanker: Har jeg pligt til at lære at læse? Ja! Hvis jeg var doven, og det var, fordi jeg ikke gad, så havde jeg det selvfølgelig-

lig. Men når jeg nu ikke kan og har gjort mit bedste hele mit liv, hvad så? Er det så min skyld? Kan jeg gøre noget mere? Skal samfundet gøre noget mere for at hjælpe mig? Hvorfor har de ikke lavet talende busskilte? Eller hvorfor kan en buschauffør ikke bare sige ja eller nej?

Lige den dag slog det mig ikke ud, men hvis jeg nu havde haft en dårlig dag, havde jeg sat mig ned og tudet. Eller hvis jeg ikke var så vant til sådanne kommentarer og ikke var stærk, så havde jeg måske aldrig turdet tage en bus igen.

Det er bare en af de ting, man kan opleve, når man er nødt til at spørge: »Hvad står der?«

Det har også fået mig til at tænke på, hvilke rettigheder jeg egentlig har, og hvordan jeg skal finde ud af det. For selvfølgelig er det mit ansvar at lære at læse, ikke skolens, ikke samfundets eller nogen andens, *men mit*.

BEDST AT SPØRGE. Men hvis jeg nu lige er kommet til den konklusion, at jeg ikke kan bruge flere år af mit liv på at læse børnebøger, men må tilegne mig en viden, som jeg kan bruge til noget, hvad så?

Der bliver ved med at komme mere og mere, man skal læse. Nogle dage kan det være en lille gul seddel eller et brev, hvor man ikke har nogen anelse om, hvad der står, der får ens verden til at bryde sammen, og det hele er for svært.

Selv om jeg engang imellem får nogle rigtig dumme svar, når jeg spørger: »Hvad står der?«, så er det alligevel altid bedst at gøre det. Det er så dumt at komme til Aarhus, hvis jeg skulle have været til Aalborg. Eller købe pizza med kylling hvis jeg ville have haft en med kebab.

DE GODE RÅD. Misforstå mig ret: Det kan nu også være irriterende, når folk prøver på at være *hjælpsomme*.

Når jeg fortæller, at jeg er ordblind, så vil folk gerne hjælpe - ved at fortælle om nogle de kender, eller deres venner kender, eller måske noget de har set i fjernsynet om mennesker, der er ordblinde og er blevet hjulpet på den ene eller anden måde. Fx ved at sidde på nogle lyd-kasser og blive stemt med en stem-

megaffel eller lave bogstaver af modellervoks og lære, hvordan bogstaverne lyder. Ingen tvivl om at det er godt at vide det, men når mit problem er, at jeg ikke kan danne ord-billeder, hjælper det ikke så meget.

»Eller clu kan da bare tage på et læsekursus, så skal du nok lære det, for det er der jo andre, der har gjort.«

»Computeren læser ået, jeg skriver, op for mig«

SEN HJÆLP. Jeg kunne huske, hvad min mor havde læst, når hun hjalp mig med lektier, så det så ud, som om jeg kunne læse, når jeg skulle læse højt i klassen. Men den gik ikke mere end de første par år. Jeg har ikke problemer på andre områder, derfor fik jeg først sent hjælp i skolen.

Og jeg *har* siddet på lyd-kasser, formet bogstaver i modellervoks, hoppet i trampolin, for hvis det nu skulle være noget med motorikken, gået på efterskole, højskole og været på kurser.

Min mor har brugt mange tusinder kroner for at hjælpe mig. Det har også været rigtig godt at være på efterskole og højskole, og det har hjulpet en hel del - især til selv-erkendelsen. Men jeg kan ikke læse så meget, at jeg kan læse det, jeg skal.

Selvfulgt er det godt, at mennesker bliver hjulpet med deres ordblindhed. Men det er bestemt ikke alle, der kan hjælpes af fx trampolinspring, for der findes mange forskellige typer ordblindhed.

HJÆLPEN. Det kan være irriterende med forslagene, fordi det nemt kommer til at lyde, som om det er mig, der ikke gider lære at læse. Men jeg *Imr* brugt meget tid på at

lære det, og jeg kan ikke blive ved med kun at bruge tid på det, jeg ikke kan. Jeg bliver også nødt til at udvikle det, jeg er god til.

Når jeg har sagt, at jeg er ordblind, tror folk enten, at jeg slet ikke kan læse eller skrive noget som helst, eller at jeg bare staver nogle enkelte ord forkert.

Da jeg på teknisk skole sagde, at jeg havde brug for hjælp til at læse, forstod de det slet ikke, for de havde mødt så mange, der sagde, at de var ordblinde, men de kunne sagtens læse. Mange tror fejlagtigt, at de er ordblinde.

En anden dum ting i al folks hjælpsomhed er, hvis jeg nu sidder og skriver noget på computeren i skolen. Så er der tit røde streger under hvert fjerde ord, og så kommer en lærer eller en anden elev og siger: »Hvorfor bruger du ikke bare stavekontrollen?«

Så bruger jeg lang tid på at forklare, at det kan jeg ikke, fordi jeg ikke kan læse, hvilket ord der er rigtigt, og stavekontrollen ikke har fantasi til at foreslå noget, når ordet er så forkert stavet. Og så spørger de: »Skal vi hjælpe med at rette det, du har skrevet?«

Folk er søde. Men det ville være rarere, hvis de var interesseret i, hvad jeg skrev og ikke i alle mine fejl. For jeg kan nemlig godt formulere mig. Jeg har lært at spørge efter hjælp, hvis jeg har brug for det. Og det er umuligt for mig at koncentrere mig om at skrive en tekst, samtidig med at jeg skal tænke på stavefejl.

VALGENE. Jeg må tage mange valg som ordblind - enten bevidst eller ubevidst. Jeg arbejdede i en dejlig børnehave et par år. Der kunne jeg næsten glemme, at det er svært at læse. Mine kollegaer var søde til at hjælpe mig.

Jeg er god til at fortælle historier, og jeg kan altid få noget vildere ud af billederne i en bog end det, der står, så det var sjovt at få mig til at »læse højt«, syntes børnene. Det var rart ikke hver dag at skulle konfronteres med sit handicap. Så da jeg valgte at gå i skole igen, var det ikke nogen nem beslutning.

I sommerferien mellem jeg stoppede i børnehaven og skulle ►

Samvirke

udgives også på

lydbånd

Abonnementet koster kun 360 kr. for en hel årgang med 12 lydbånd der bliver fremsendt til abonnenten. Lydbåndene med 5-6 af de bedste artikler er primært tænkt som en hjælp til blinde og svagtseende, men kan også anvendes, hvis man ønsker at lytte sig til bladets indhold, fx medens man kører bil eller foretager sig noget andet.

Hvis du ønsker at abonnere på Samvirkes lydbånd, kan du udfylde nedenstående kupon og fremsende den vedlagt en check til:

Samvirke-lydbånd
Roskildevej 65
2620 Albertslund

Medlemsnr.:

Navn:

Adresse:

Postnr/by:

Hvis der betales pr. giro: 013-1636 skal denne kupon ikke indsendes. Anfør medlemsnr, navn, adr. og LYDBÅND på giroalonen.

Hvorfor har de ikke talende busskilte?

◀ starte i skole, havde jeg mest lyst til at finde et arbejde igen. Det ville være det nemmeste.

I SKOLE IGEN. Men jeg valgte det svære: at gå i skole (9-10 klasse på voksenefterskolen VUC). Nu er det sådan, at jeg godt kan lide at tilegne mig ny viden. Så jeg blev ret hurtigt vild med at gå i skole, for der er mange spændende ting at lære.

Men det betyder også, at jeg hele tiden, hver dag, bliver mindet om, at det er svært, og at jeg ikke kan læse godt nok til at følge med. Og selv om jeg synes, jeg staver godt, er det ikke godt nok til at bestå en diktatprøve.

DET SVÆRE. Nogle dage har det bare været for meget, og jeg har grædt over det, fordi jeg synes, det er den dumme beslutning, jeg har taget: at vælge det svære.

Men når jeg så er kommet lidt ovenpå igen, synes jeg, at jeg er helt vild sej, fordi jeg har valgt det svære. Jeg kunne jo bare lade være med at tage en uddannelse. Det er et valg. Mange mennesker lever jo uden.

Andre dage kan jeg også blive helt vild glad, fordi jeg har valgt at acceptere, at jeg er ordblind og ikke kæmper med ikke at turde skrive noget til andre, eller ikke turde spørge hvad der står.

Det kan jeg *kun*, fordi jeg ved, at jeg, Randi, er lige så meget værd som menneske,

uanset om jeg ved, hvad der står eller ej. Og at jeg er god til så mange andre ting.

En god ting ved at være ordblind er, at min hukommelse er en hel del bedre end så mange andres, fordi jeg er vant til at skulle huske, hvad jeg har hørt. For jeg har jo ikke lige mulighed for at slå det op eller skrive det ned.

COMPUTER-HJÆLP. Da jeg opdagede, der fandtes en computer, som kunne hjælpe mig, blev jeg fantastisk glad.

For det første kan jeg nu skrive denne artikel. For den læser det, jeg skriver, så jeg kan høre, om det var det, jeg ville sige. Og så kan jeg også få den til at læse noget op om at være ordblind, så jeg kan fortælle jer om det.

For jeg fik den, måtte jeg altid bede folk om at læse højt for mig. *Nu kan jeg selv!*

Lange e-mails, som jeg ikke helt kunne læse før, kan jeg få computeren til at læse for mig.

Jeg er formand for elevforeningen på Brande Højskole (en god skole for ordblinde). Derfor skulle jeg gennemlæse årsskriftet. Jeg scannede det ind, og computeren læste det højt for mig. Så kunne jeg høre, at der var nogle fejl. Jeg blev så glad, for nu kunne jeg lige pludselig hjælpe med at gøre noget bedre.

Randi Hedelund Nielsen

Redaktionens oplysning: Randis artikel er hverken rettet eller redigeret mere end bladets andre artikler

Seks typer ordblindhed

Ordblindhed hedder også *dysleksi*.

- 40,5 procent har auditiv dysleksi (hørelsen)
- 28,2 procent har visuel dysleksi (synet)
- 10,3 procent har audiovisuel dysleksi
- De sidste 21 procent er fordelt på:
  - Emotionel dysleksi (følelsesmæssig)
  - Pædagogisk dysleksi
  - Andre dysleksiformer